ePublishing

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
EKT
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας

Τόμ. 7 (2001)

Διανοούμενοι

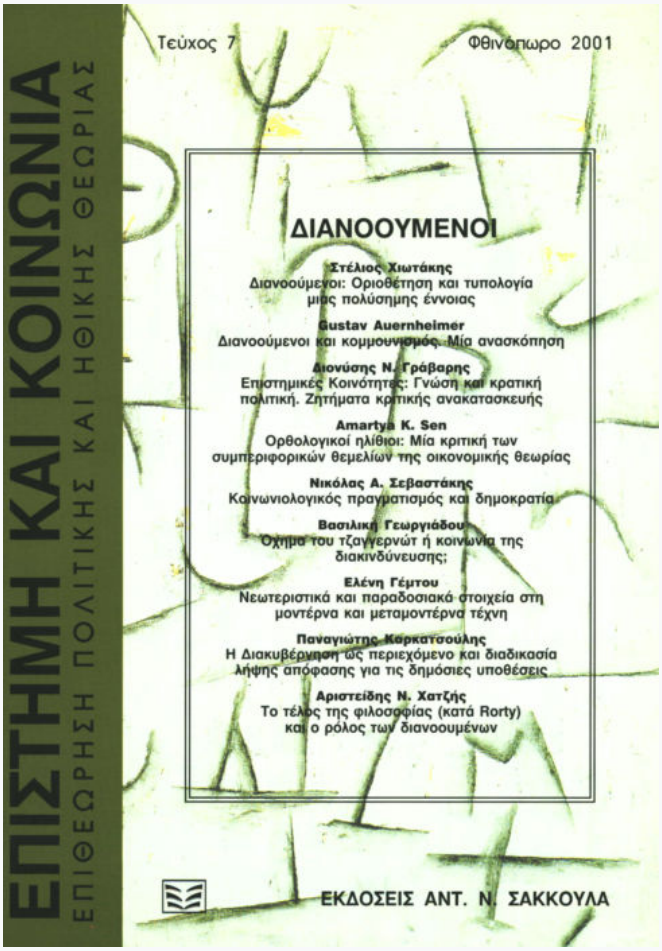

John Kenneth Galbraith, Μια Σφαιρική Άποψη για την Οικονομία. Μια κριτική εξιστόρηση, μετάφραση Ανδρέας Σοκοδήμος, επιστημονική επιμέλεια Σταύρος Δρακόπουλος

H. K.

doi: 10.12681/sas.639

Copyright © 2015, H. K.

Άδεια χρήσης Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0.

Βιβλιογραφική αναφορά:

K. H. (2015). John Kenneth Galbraith, Μια Σφαιρική Άποψη για την Οικονομία. Μια κριτική εξιστόρηση, μετάφραση Ανδρέας Σοκοδήμος, επιστημονική επιμέλεια Σταύρος Δρακόπουλος. *Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, *7*, 258–260. https://doi.org/10.12681/sas.639

https://epublishing.ekt.gr | **e-Εκδότης:** EKT | **Πρόσβαση:** 10/09/2026 09:43:02

ανάγκη για συλλογικότητα, αλλά η ρευστή, μεταβαλλόμενη και χαλαρή δικτύωση των αιτημάτων και αναγκών αυτών.

Το βιβλίο του S. Bauman αποτελεί μια ενδιαφέρουσα συμβολή στον επιστημονικό διάλογο για την 'εξατομίκευση' και, ταυτοχρόνως, για τις 'κοινωνίες της διακινδύνευσης'. Οι διακινδυνεύσεις (τα ρίσκα) αποτελούν για τον Bauman δευτερογενή παράγωγα της σύγχρονης κοινωνικής ζωής, ενώπιον των οποίων τίθενται ωστόσο προπάντων οι εξατομικευμένοι και βιογραφικά προσδιορισμένοι πλάνητες της ύστερης νεωτερικότητας.

Β.Γ.

John Kenneth Galbraith, *Μια Σφαιρική Άποψη για την Οικονομία. Μια κριτική εξιστόρηση*, μετάφραση Ανδρέας Σοκοδήμος, επιστημονική επιμέλεια Σταύρος Δρακόπουλος. Αθήνα: Εκδ. Παπαζήση 2001, 337 σελ.

'Κανείς δεν μπορεί να κατανοήσει την Οικονομική αν δεν κατανοήσει την ιστορία της'. Μ' αυτές τις λέξεις ο J.K. Galbraith, ένας από τους σημαντικότερους οικονομολόγους του αιώνα που έφυγε, αρχίζει την εξιστόρηση της οικονομικής σκέψης. Στα 22 κεφάλαια του βιβλίου του ο συγγραφέας ξεδιπλώνει με εξαιρετική γλαφυρότητα αλλά και επιστημονική αυστηρότητα την ιστορία της οικονομικής σκέψης.

Στην αρχαιότητα το δουλοκτητικό σύστημα περιόριζε το ενδιαφέρον στην οικονομία του οίκου. Από αυτήν ο Αριστοτέλης αντλεί κάποιες γνώσεις Οικονομικής, τις οποίες όμως αναγάγει σε ηθικά θέματα και γι' αυτό τις ακυρώνει. Ο επόμενος μεγάλος σταθμός εντοπίζεται στο έργο του Θωμά Ακινάτη, πλην όμως και αυτός εμποδιζόταν από τις καθυστερημένες σχέσεις παραγωγής της εποχής του, με συνέπεια να μην μπορεί να συζητήσει παρά θέματα ήσσονος σημασίας, όπως π.χ. ήταν οι ιδέες του για τη 'δίκαιη τιμή' των αγαθών.

Ο Galbraith συνεχίζει την ενδιαφέρουσα περιοδολόγησή του σε διάφορες εποχές και χώρες, για να φτάσει στην αυγή της Γαλλικής Επανάστασης. Τη μέχρι τότε κυριαρχία της γεωργίας βλέπει να εκφράζεται μέσα στο έργο των Φυσιοκρατών, οι οποίοι δέχονται ότι μόνο η γη παράγει αγαθά και γι' αυτό είναι ο ιδιοκτήτης της γης που δικαιούται προνομίων και της φροντίδας του κράτους. Με τον τρόπο αυτό αφήνουν εκτός της προσοχής του κράτους άλλες οικονομικές δραστηριότητες, όπως ήταν το εμπόριο και η μεταποίηση. Με τη

Γαλλική Επανάσταση τελειώνει και η επίδραση των Φυσιοκρατών και η προσοχή της Οικονομικής στρέφεται στις περιοχές της κεντρικής Αγγλίας και της νότιας Σκωτίας, όπου η βιομηχανική παραγωγή γνωρίζει μια εντυπωσιακή ανάπτυξη. Ο A. Smith αποτελεί τον 'οικονομολόγο' εκείνο, ο οποίος μελέτησε επί τόπου τις συνθήκες και τους όρους της βιομηχανικής παραγωγής και πρώτος διατύπωσε τους νόμους του ανερχόμενου καπιταλισμού.

Στα τέλη του 19ου αιώνα λαμβάνει χώρα η λεγόμενη 'μαρζιναλιστική επανάσταση', η ανακάλυψη δηλαδή ότι κάθε προϊόν χαρακτηρίζεται από τη χρησιμότητα και τη σπανιότητά του (rarete) και ότι η τιμή του είναι συνάρτηση του κόστους της παραγωγής και της οριακής του χρησιμότητας.

Στις αρχές του 20ού αιώνα το ενδιαφέρον της οικονομικής επιστήμης μεταφέρεται στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, εκεί που ο καπιταλισμός γνωρίζει μια πρωτοφανή ανάπτυξη. Όσο πρωτόγνωρη ήταν η δυναμική που ο καπιταλισμός ανέπτυξε στις νέες χώρες, άλλο τόσο πρωτόγνωρη ήταν και η ένταση της μεγάλης κρίσης. Ο Galbraith αναφέρεται στο γεγονός ότι η κλασική Οικονομική δεν είχε αναπτύξει καμία θεωρία για την ύφεση του συστήματος. ''Ένα μοναδικό και σημαντικό χαρακτηριστικό του κλασικού συστήματος ήταν η έλλειψη μιας θεωρίας περί υφέσεων'. Η ύφεση γίνεται αντιληπτή ως μια φυσιολογική εξέλιξη, ως 'επιχειρηματικός κύκλος' που θα ξεπερνιόταν χωρίς καμία άλλη εξωτερική επέμβαση. Ήταν ο Marx, ο οποίος ήδη στο δεύτερο ήμισυ του 19ου αιώνα είχε δει ότι ο καπιταλισμός οδηγείται από κρίση σε κρίση μέχρι την τελική του κατάρρευση. Αν και ο μαρξισμός καμίας εκτίμησης δεν έχαιρε στις νέες χώρες, εντούτοις το μεγάλο κραχ του 1929 δεν εμπόδισε πολλούς οικονομολόγους να τον επικαλεστούν.

Εκείνου όμως που το έργο και η σημασία κυριολεκτικά αναδείχθηκαν μέσα από τα ερείπια της μεγαλύτερης κρίσης στη μέχρι τότε πορεία του καπιταλισμού, ήταν το έργο του J.M. Keynes. Το μεγαλύτερο μέρος του βιβλίου του Galbraith είναι αφιερωμένο στην 'κεϋνσιανή επανάσταση', που όχι μόνο ξεπέρασε πολλά από τα μέχρι τότε γενικά παραδεκτά της κλασικής θεωρίας, αλλά έκανε προσιτή τη νέα θεωρία και στην πολιτική. Ο συγγραφέας δείχνει με ποιο τρόπο οι υπεύθυνοι παράγοντες της πολιτικής και της οικονομικής ζωής δέχθηκαν τις ιδέες και τις προτάσεις του Keynes, πώς προσάρμοσαν την πολιτική και τις δραστηριότητές τους σ' αυτές και ποια ήταν τα αποτελέσματα αυτής της σύγκλισης οικονομικής θεωρίας και πολιτικής. Ήταν η αναγνώριση της ευθύνης του κράτους που συνόδευσε την κεϋνσιανή επανάσταση, ήταν η συγκεκριμενοποίηση αυτής της ευθύνης στη δη-

μιουργία ενός κοινωνικού κράτους, το οποίο τελικά επιβλήθηκε και στις ΗΠΑ παρά την αντίθεση της κατεστημένης οικονομικής σκέψης.

Τελικά εκεί που το βιβλίο αυτό οδηγεί το ενδιαφέρον του αναγνώστη είναι η αναγνώριση ότι ενώ στο παρελθόν η οικονομική σκέψη εξελισσόταν κατά κάποιο τρόπο ανεξάρτητα από την πολιτική και ενώ στην κλασική της διατύπωση η Οικονομική δεν επέτρεπε στην πολιτική παρεμβάσεις με σκοπό να διορθώσει την πορεία της, τώρα στις χώρες του αναπτυγμένου καπιταλισμού αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο η ανάγκη, η Οικονομική να συνεργάζεται με την πολιτική για την επιλογή των κατάλληλων μέσων αντιμετώπισης των προβλημάτων ιδιαίτερα στον τομέα της απασχόλησης. 'Κανένα βιβλίο με θέμα την Οικονομική Ιστορία δεν μπορεί να ολοκληρωθεί χωρίς να διατυπώνεται η ελπίδα ότι το αντικείμενο θα επανενωθεί με την Πολιτική για να σχηματίσει πάλι τη μεγαλύτερη επιστήμης της Πολιτικής Οικονομίας'. Μ' αυτά τα λόγια κλείνει ο Galbraith το σημαντικό αυτό βιβλίο που θα πρέπει να διαβαστεί από όσους ενδιαφέρονται και για την οικονομική επιστήμη και την πολιτική.

Η.Κ.

Έφη Λαμπροπούλου, *Εσωτερική Ασφάλεια και Κοινωνία του Ελέγχου*. Αθήνα: Εκδ. Κριτική 2001, 220 σελ.

Στο βιβλίο αυτό η συγγραφέας ασχολείται με την *εσωτερική ασφάλεια*. Η επικαιρότητα ενός τέτοιου θέματος στις δύσκολες μέρες που περνά η ανθρωπότητα είναι προφανής.

Τρεις είναι οι κύριες ενότητες του βιβλίου: η αναπαραγωγή και η λειτουργία της ανασφάλειας, η διαχείρισή της με τη βοήθεια ιδιωτικών και δημόσιων ελεγκτικών μηχανισμών και ο ρόλος των παράνομων αγορών στην εμπορευματοποίηση σημαντικών αγαθών για την ασφάλεια των πολιτών και την πολιτική σταθερότητα.

Στην αρχή του βιβλίου, η Έφη Λαμπροπούλου αναλύει τον τρόπο με τον οποίο η 'πολιτική' για να διατηρεί σημεία επικοινωνίας με το περιβάλλον της και να αναπαράγει την εμπιστοσύνη του κοινωνικού συνόλου χρησιμοποιεί ενίοτε σενάρια απειλής, τα οποία παραλλάσσουν. Το 'οργανωμένο έγκλημα' φαίνεται ότι αποτελεί μια τέτοια μορφή επικοινωνίας του συστήματος 'πολιτική' με το περιβάλλον του. Η συμβολή των μέσων μαζικής ενημέρωσης σ'